

Festivaldag 2 – Fredag 15 augusti kl. 18.00

Österrike-Ungern och österut

Fritz Kreisler (1875 – 1962)

- **Danse Orientale** (1922) efter Rimskij-Korsakovs Scheherazade (5 min)

Mieczysław Weinberg (1919 – 1996)

- **Stråktrio op. 48** (1950) (16 min)
 - Allegro con moto - Moderato - Allegretto con moto / Andante / Moderato assai

Hugo Wolf (1860 – 1903)

- **Ur Italienisches Liederbuch, Spanisches Liederbuch, Mörike-lieder och Goethe-lieder:** (15 min)
 - Auch kleine Dinge (IL)
 - Sagt, seid ihr es (SL)
 - Du denkst mit einem Fädchen (IL)
 - Ich hab in Penna (IL)
 - Begegnung (ML)
 - Geh, Geliebter, geh jetzt! (SL)
 - Nein, junger Herr (IL)
 - Beherzigung (GL)

Bohuslav Martinů (1890 – 1959)

- **Pianokvartett nr 1 H287** (1942) (24 min)
 - Poco allegro / Adagio / Allegretto poco moderato

KVAH-Kammarmusikens vänner i Allhelgonakyrkan i Stockholm

<https://kammarmusikens-vanner.se/> Mejl: info@kammarmusikens-vanner.se

PAUS 30 min – med möjlighet att köpa kaffe eller te och något gott

Franz Schmidt (1874 – 1939)

- **Kvintett B-dur för klarinett, piano vänster hand och stråktrio (1932) (37 min)**
 - Andante tranquillo / Lento – Allegro vivace / Allegro ma non troppo

Kathrin Lorenzen – sopran, **Thorsten Johanns** – klarinett, **Cecilia Zilliacus** – violin, **Ylvali McTigert Zilliacus** – viola, **Kati Raitinen** – cello, **Oskar Ekberg** och **Bengt Forsberg** – piano

Programtext: Johan Bexelius

Mieczysław Weinberg (1919–1996), i födelseattesten Mojsze Wajnberg, föddes i Warszawa där båda föräldrarna arbetade vid en judisk teater. Han avslutade sina pianiststudier vid konservatoriet 1939, för att kort därefter fly den tyska ockupationen av Warszawa genom att bege sig österut. Efter ett par års studier vid konservatoriet i Minsk kom Tysklands invasion av Sovjetunionen och flykten fortsatte till Tasjkent, där han fick en tjänst vid Uzbekistans nationalopera. Där kom han genom kompositören Israel Finkelstein i kontakt med Sjostakovitj, som blev mycket imponerad av Weinbergs första symfoni och en livslång vänskap uppstod.

Snart kom en officiell inbjudan till Moskva, dit Weinberg flyttade och blev kvar under resten av sitt liv. Weinbergs tonspråk påminner inte sällan om Sjostakovitj. Men påverkan gick också åt andra hållet, och Weinberg främjade Sjostakovitjs intresse för judiska influenser som finns i flera av hans verk.

Under 1960-talet nådde Weinberg vissa framgångar som tonsättare i Sovjet, men det är först från och med 1990-talet som hans musik fått internationellt erkännande, till en början genom stöd av en svensk vän vid namn Tommy Persson.

Intresset för att återupptäcka hans musik har fortsatt på senare år med ett flertal böcker och skivinspelningar. I BBCs serie "Composer of the Week" kallades Weinberg "den bästa kompositör du förmodligen aldrig hört talas om".

I stråktion op. 48 från 1950 blandas gammalt och nytt, Klezmer-influenser och moldaviska folkmelodier med fugateknik och posttonal harmonik. Det är inte känt om verket uruppfördes offentligt när det skrevs, men sannolikt inte, då det förblev opublicerat fram till 2007. Kort efter att ha färdigställt stycket arresterades Weinberg av KGB för "sionistisk verksamhet" och släpptes inte förrän Sjostakovitj ingrep för hans räkning.

Hugo Wolf (1860–1903) föddes i Windischgrätz, då en del av kejsardömet Österrike, nu Slovenj Gradec i Slovenien. Modern hade delvis slovenskt ursprung. Han var musikaliskt underbarn och undervisades först av sin far som var amatörmusiker. Största delen av sitt korta liv tillbringade han i Wien, där han studerade ett par år på konservatoriet innan han relegerades på grund av bristande disciplin. Undervisning passade inte hans temperament, en kort period som kapellmästare i Salzburg slutade också i nederlag. Tack vare hjälpsamma och förstående vänner kunde han ändå hanka sig fram som fri musiker och skribent i Wien, där han också blev bekant med den jämnårige Gustav Mahler.

Efter att ha lyckats ge ut ett par häften med lieder ägnade han sig huvudsakligen åt komposition. Under vissa perioder var han oerhört produktiv; största delen av hans lieder tillkom åren 1888–1891.

Ofta skrev Wolf i skov: under dessa år först 53 Mörike-sånger och därefter 51 Goethe-sånger och sedan under ett halvår de 44 sångerna i Spanska sångboken när han hittat en volym tyska versioner av dikterna. Men han hade smittats av syfilis som ung och led av återkommande depressioner. 1897 blev han allvarligt psykiskt sjuk och hävdade att han blivit utnämnd till chef för operan i Wien. Sista åren internerades han och tynade bort.

Wolf var en stor Wagnerbeundrare och fullbordade 1895 en opera: *Der Corregidor* över samma berättelse som Manuel de Fallas balett *Den trekantiga hatten*. Där återanvände han två av sina spanska sånger. Men det är med sina ca 300 sånger som han skrivit in sig i musikhistorien. I likhet med Schumann krävde han poesi av högsta klass för sina tonsättningar. Hans tonspråk är högst personligt och han var mycket lyhörd för den poetiska förlagan. Liksom hos Wagner är sångstämman mer deklamatorisk än melodisk och pianostämman bidrar med en emellanåt närmast symfonisk helhet och uppvisar en stor rikedom av harmonik och dynamik.

I kvällens program ingår fyra sånger ur Italienisches Liederbuch (1891; 1896), vars koncentration följer diktförlagornas knapphet, två sånger ur Spanisches Liederbuch samt två sånger till text av Goethe respektive Mörike.

I ett kyrktorn i Polička, en stad i Böhmen nära gränsen till Mähren, föddes **Bohuslav**

Martinů (1890–1959). Hans far var skomakare men arbetade också som kyrkvaktmästare och brandvakt och för detta fick familjen bo i tornvåningen. Som liten pojke var Bohuslav sjuklig och fick ofta bäras uppför alla trappstegen. I skolan var han blyg men som violinist utmärkte han sig och 1906 lämnade han landsbygden för att börja studera vid Prags konservatorium. Han kom till Paris 1923 på ett stipendium. Där mötte han tidens strömningar och blev mycket förtjust i Stravinskij. På grund av en kantat som hyllade de tjeckiska frivilliga som stred i den franska armén blev han svartlistad av nazisterna och flydde till USA 1941. På 1950-talet återvände han till Europa och slog sig slutligen ner i Schweiz.

Som tonsättare var han mycket produktiv och skrev mer än 400 kompositioner. Martinůs musik har starka influenser från fransk postimpressionism och nyklassicism. I ***den första pianokvartetten*** från 1942 kan både jazz och böhmisk folkmusik anas i yttersatserna, som ramar in den mer inåtvända mellansatsen där pianot kommer in först senare.

Franz Schmidt (1874–1939) föddes i Pozsony/Pressburg i den ungerska delen av Österrike-Ungern, nuvarande Bratislava. 1888 flyttade familjen till Wien, bara 60 km bort. Franz studerade vid konservatoriet och var cellist i Wienerfilharmonikerna där han spelade fram till 1914, ofta under Gustav Mahlers ledning. Som tonsättare nådde han ryktbarhet vid 1800-talets slut. Han utvecklade den Wienklassiska/romantiska traditionen från Schubert, Brahms och Bruckner men med vissa influenser från Mahler och Schönberg. I hans stil finns en ovanlig kombination av lyrik och kontrapunktik. Hans kanske mest kända verk är oratoriet *Das Buch mit sieben Siegeln* med text ur Uppenbarelseboken.

Schmidts eftermäle har solkats av ett mer eller mindre påtvingat samarbete med nazister efter Österrikes Anschluss 1938. Vänner och kollegor har dock intygat att han inte hyste några antisemitiska åsikter men att han var politiskt naiv.

Kvintetten i B-dur för piano vänster hand, klarinett och stråktrio från 1932 är den andra av hans tre kvintetter för pianisten Paul Wittgenstein som förlorat sin högra hand under första världskriget. Den skrevs kort efter Schmidts vuxna dotters plötsliga död, som tog honom mycket hårt. Kvintetterna hörs ofta omarbetade för två händer av Friedrich Wührer, en känd wiensk pianist och yngre vän till Schmidt.

Johan Bexelius